

בס"ד

"שכל מה שאירע לאברהם אירע ליצחק" לפרשת תולדות

(ד) והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ:

(ה) עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורתתי: (ו) וישב יצחק בגר:

6. הרמב"ן

גם יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי הא-להים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה, במקום המשפט שמה הרשע והחטא.

9. הרד"ק

ויהי רעב בארץ – זה אחד מן הניסיונות שניסה הא-ל את אברהם אבינו ועמד בכולן ולא הרהר אחר הקב"ה לאמר אתמול אמר לי 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' והיום רעב בארץ שאני שוכן בה עד שאצטרך לצאת ממנה אל מקום אחר.

ד. הברכות

10. השוואה בין שבועות ה' לאברהם ויצחק

שבועת ה' ליצחק (עם בואו לגר - כ"ו, ב-ה):	שבועת ה' לאברהם (בעקידת יצחק - כ"ב, טז-יט):
והרבתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל	הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וירש זרעך את שער איביו
והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמע אברהם בקלי	והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי

11. בראשית כ"ו

(כב) ויפתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו בארץ: (כג) ויעל משם באר שבע: (כד) ויקרא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי:

12. בראשית ל"א, ג

ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך

13. דברים ל"א, כג

ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך

"שכל מה שאירע לאברהם אירע ליצחק"

1. מדרש הגדול על כ"ו, א

בוא וראה שכל מה שאירע לאברהם אירע ליצחק. אברהם גלה ויצחק גלה. אברהם נסתקפו על אשתו ויצחק נסתקפו על אשתו. אברהם קנאו בו פלשתים ויצחק כך. אברהם הוליד לבסוף ויצחק כך. אברהם יצא ממנו צדיק ורשע ויצחק כך. אברהם היה רעב בימיו ויצחק כך, שנאמר: 'ויהי רעב בארץ'.

ב. עקריות

2. בראשית ט"ו

(א) אחר הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברהם במחנה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגו לך שכתך הרבה מאד:

(ב) ויאמר אברהם אדני יהוה מה תתן לי ואנכי הולך ערירי וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר: (ג) ויאמר אברהם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי:

(ד) והנה דבר יהוה אליו לאמר לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך:

3. רד"ק על ט"ז, ב

ואברהם לא התפלל על שרה כמו שעשה בה יצחק, או התפלל ולא נענה, כי רצה הא-ל להראות בה נפלאותיו לאהבת אברהם שתלד בת תשעים

4. רש"י על ט"ז, ה

חמסי עליך - חמס העשוי לי, עליך אני מטיל העונש, כשהתפללת להקב"ה 'מה תתן לי ואנכי הולך ערירי', לא התפללת אלא עליך, והיה לך להתפלל על שנינו והייתי אני נפקדת עמך

5. בראשית כ"ה

(כא) ויעתר יצחק ליהוה לנכח אשתו כי עקרה הוא

ויעתר לו יהוה ותהר רבקה אשתו:

ג. רעב

6. בראשית י"ב

(י) ויהי רעב בארץ ויגד אברהם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ

7. בראשית כ"ו

(א) ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם ויגד יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה
(ב) ויקרא אליו יהוה ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך:

(ג) גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך:

ה. "אחותי היא"**14. הרמב"ן**

ודע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש בא-להים כח לעזור ולהציל.

15. רד"ק י"ב, יב

ולא סמך על הבטחת הא-ל שהבטיחהו, כי אמר שמא יגרום החטא, וכן פחד יעקב אחרי הבטחת הא-ל, וכן ראוי לכל צדיק שלא יסמוך במקום סכנה על הנס וישמור עצמו בכל תחבולה אשר יוכל, ועל זה אמר שלמה: 'אשרי אדם מפחד תמיד', וכן אמרו רבותינו ז"ל שאין ראוי לסמוך על הנס...

16. בראשית י"ב, יב

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך

17. רש"י

"יתנו לי מתנות",

18. בראשית י"ב

(ט"ז) ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ופקר וחמרים ועבדים ושפחות ואתנת וגמלים.

19. בראשית י"ד, כ"ב-כ"ג

ויאמר אברם אל מלך סדם הרימתי ידי אל ה' א-ל עליון קנה שמים וארץ. אם מחוט ועד שרון נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם

20. בראשית כ'

(א) ויסע משם אברם ארצה הנגב וישב בין קדש ובין שור ונגר בגרר:

(ב) ויאמר אברם אל שרה אשתו אחתי הוא וישלח אבימלך מלך גרר וישח את שרה:

(ג) ויבא אלהים אל אבימלך בחלום ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת והוא בעלת בעל: (ד) ואבימלך לא קרב אליה ויאמר אדני הגוי גם צדיק תהרג: (ה) הלא הוא אמר לי אחתי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא בתם לבדי ובנקיון פפי עשיתי זאת: (ו) ויאמר אליו האלהים בחלום גם אנכי ידעתי כי בתם לבדך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטו לי על כן לא נתתיך לנגע אליה: (ז) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפגל בעדך וחייה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך: (ח) וישכם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו וידבר את כל הדברים האלה באזניהם וייראו האנשים מאד: (ט) ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי: (י) ויאמר אבימלך אל אברהם מה ראית כי עשית את הדבר הזה: (יא) ויאמר אברהם כי אמרת רק אין וראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי: (יב) וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה: (יג) ויהי כאשר התנו אתי אלהים מבית אבי ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר נבוא שמה אמרי לי אחי הוא:

(יד) וישח אבימלך צאן ופקר ועבדים ושפחות ויתן לאברהם וישב לו את שרה אשתו: (טו) ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב: (טז) ולשרה אמר הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל נכחת:

21. רש"י על בראשית פרק כ פסוק טז

(טז) ולשרה אמר - אבימלך לכבודה כדי לפייסה הנה עשיתי לך כבוד זה נתתי ממון לאחיך שאמרת עליו אחי הוא הנה הממון והכבוד הזה לך כסות עינים:

לכל אשר אתך - יכסו עיניהם שלא יקילוך שאלו השיבותך ריקנית יש להם לומר לאחר שנתעלל בה החזירה עכשיו

שהוצרכתי לבזבז ממון ולפייסך יודעים יהיו שעל כרחי השיבותיך ועי' נס:

22. בראשית כ"ו

(ז) וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה הוא: (ח) ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: (ט) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך היא ואיך אמרת אחתי היא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן אמות עליה: (י) ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם:

23. בראשית י"ב

(יא) ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את: (יב) והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחי: (יג) אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך:

(יד) ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי נפה הוא מאד: (טו) ויראו אתה שרי פרעה והללו אתה אל פרעה ויתקח האשה בית פרעה: (טז) ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ופקר וחמרים ועבדים ושפחות ואתנת וגמלים: (יז) וינגע יהנה את פרעה ויגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם:

1. התמודדות מוסרית**24. בראשית פרק י"ב**

(יח) ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הודת לי כי אשתך היא: (יט) למה אמרת אחתי היא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך כח ולך: (כ) ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו:

25. בראשית כ"א

(כה) והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך:

26. בראשית כ"ו

(יא) ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה ובאשתו מות יומת:

(יב) ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכחו והנה: (יג) ויגדל האיש וילך הלוד וגדל עד כי גדל מאד: (יד) ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וקנאו אתו פלשתים: (טו) וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר:

(טז) ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: (יז) וילך משם יצחק ויחפר בנחל גרר וישב שם:

ז. ריב בין רועים**27. בראשית כ"ו**

(יח) וישב יצחק ויחפר את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו: (יט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים: (כ) ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: (כא) ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה: (כב) ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב יהנה לנו ופרינו בארץ: (כג) ויעל משם באר שבע:

28. בראשית י"ג ז'

ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט

בלכתם ממנו בשרוהו כי מצאו מים. וקרוב לי שהוא הבאר שכרה אברהם ונתן לו שבע כבשות לעדה (לעיל כא ל), כי סתמוהו פלשתים עם האחרים, וישב יצחק ויחפור אותו ויקרא לו גם הוא שם כשם אשר קרא לו אביו, ועל כן שם העיר באר שבע על שם הבאר אשר קראוהו כן האב והבן, כי שם נשבעו שניהם.

ט. היחס לבן החוטא

34. בראשית כ"א, ט-יב

ויתרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. ויירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו. ויאמר א-להים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי

ביצחק יקרא לך זרע

35. בראשית כ"ה, כח

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו

36. רש"י על בראשית כ"ה, כח

בפיו - כתרנומו בפיו של יצחק ומדרשו בפיו של עשו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו

37. בראשית כ"ו, לד-לה

ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי ואת בשמת בת אילן החתי. ותיינין מרת רוח ליצחק ולרבקה

37. בראשית כ"ז, א-ד

ויהי כי זקן יצחק ותיקהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני. ויאמר הנה נא זקנתי לא דעתי יום מותי. ועתה שא נא כליד תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד. ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרים אמות

38. מדרש הגדול על כ"ה, כ"ח

ויאהב יצחק את עשו - וכי לא היה אביו יצחק יודע במעשה עשו שהן כעורין, והכתוב אומר 'הלא משנאיך ה' אשנאי (תהילים קל"ט, כא), ומפני מה אהבו? אלא היה אוהבו בפניו בלבד כדי לקרבו ולמשכו, שהרי קל וחומר, אם כשהוא אוהבו מעשיו מקולקליו, אלו שנאו וריחקו על אחת כמה וכמה! ואמרו רבותינו לעולם תהיה ימין מקרבת ושמאל דוחה, לכך נאמר 'ויאהב יצחק את עשו'

39. בראשית כ"ח, ח-ט

וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו. וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו לו לאשה

40. בראשית כ"ז, מא

ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבלי אבי ואהרנה את יעקב אחי

29. בראשית י"ג

(ט) הלא כל הארץ לפניך הפך נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאלה
(י) וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן כי כלה משקה...
(י"א) ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן

ח. הסכם עם אבימלך

30. בראשית פרק כ"א - הברית עם אברהם

(כב) ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך ופיכל שר צבאו אל אברהם לאמר אלהים עמך בכל אשר אתה עשה: (כג) ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקר לי ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה: (כד) ויאמר אברהם אנכי אשבע: (כה) והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך:

(כו) ויאמר אבימלך לא דעתי מי עשה את הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום:

(כז) ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: (כח) ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן לבדקה: (כט) ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע כבשת האלה אשר הצבת לבדקה: (ל) ויאמר כי את שבע כבשת תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת:

(לא) על פן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם: (לב) ויכרתו ברית בבאר שבע ויקם אבימלך ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים: (לג) וישע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם יהוה אל עולם: (לד) ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים:

31. בראשית כ"ו - הברית עם יצחק

(כד) וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיו והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי: (כה) ויבן שם מזבח ויקרא בשם יהוה ויש שם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר:

(כו) ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו ופיכל שר צבאו: (כז) ויאמר אלהים יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם: (כח) ויאמרו ראו ראינו כי היה יהוה עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ויכרתה ברית עמך: (כט) אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגעונך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך יהוה:

(ל) ויעש להם משתה ויאכלו וישתו: (לא) וישפיו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו בשלום: (לב) ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: (לג) ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה:

32. בראשית רבה נד ד

'ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך... ויאמר אבימלך לאברהם מה הנה שבע כבשות, אמר לו הקב"ה: אתה נתת שבע כבשות בלי רצוני, חייך שאני משהה בשמחת בניך ז' דורות; אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני חייך כנגד כן הורגים מבניך שבעה צדיקים ואלו הן, חפני, ופנחס, ושמשון, ושאל וג' בניו; אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני, כנגד כן בניו מחריבין מבניך ז' משכנות ואלו הן, אוהל מועד וגלגל, נוב, וגבעון, ושילה, ובית עולמים תרין; אתה נתת לו ז' כבשות בלי רצוני כנגד כן ארוני חוזר בשדה פלשתים ז' חדשים

33. הרמב"ן

ויבואו עבדי יצחק ויגדו לו על אודות הבאר אשר חפרו - הוא האמור בו למעלה (בפסוק כה) ויכרו שם עבדי יצחק באר, כי החלו לחפור אותו, ובא אבימלך אליו בימים ההם, וביום הברית